

Tři předvánoční dary

Čekání na Vánoce mám ráda. Předvánoční představy a plány. Co všechno letos stihnu, co dodržím, jakým způsobem budu dětem přibližovat vánoční tajemství. Předvánoční cesty a zastavení. Ve fantazii ukládám kousíčky obrazů a vzpomínek, které o Vánocích a předvánočním čase mám.

Těším se na tu nepatrnou část představ, které se mi nakonec podaří uskutečnit. Těch, co zůstanou jen v myšlenkách, neželím. Vytvářejí v mé fantazii vánoční náladu a pocit svátku. Jsem součástí posvátné vánoční tradice a vždycky spíš přemýšlím o adventu než o samotném Štědrém dnu. Trochu mě děsí psát o něčem tak samozřejmém a zároveň úchvatném, čím Vánoce jsou. Zvláště proto, že všechny časopisy jsou již vánočními články obtěžkány a jen málo témat bylo kdy popsáno tak zevrubně, ze všech stran a úhlů pohledů.

Pouštím se do nevánočně-vánočních úvah o smyslu vyprávění, obdarovávání a o cestách za tajemstvím. O zdánlivě běžných věcech, které mají pro člověka velký význam. Pro přítomný okamžik, ale i budoucí časy. O třech darech hodných tří králů, kteří Ježíškovi přinášejí kus svého srdce.

Prvním darem je vyprávění.

„Vyprávěj mi, jaké dřív byly Vánoce, co sis přála dostat? Jaké jsi nosila šaty? Proč nemůžu

jíst kapra v teplákách? Jak to, že kometa stála na místě? Kolik bylo v Betlémě pejsků? Půjdem se tam podívat?“

Je tolik otázek, možností a způsobů jak začít vyprávění. Tolik možností, jak dětem vyprávět vánoční příběh. Příběhy o lidech, o dávných časech, o přítomnosti, o nich i o sobě, o tajemstvích.

Advent neboli čekání na příchod znamená v rozšířeném překladu přiblížení se. Jeden druhému i dávným příběhům. Víme, že vyprávění má uzdravující a stabilizační roli pro životní cestu člověka. Sytí obrazotvornost a podněcuje představivost. Odpovídá na důležité otázky, je hybnou silou socializace. I přes jeho velikou moc a potřebu člověka být součástí příběhů vyprávění ubývá. Přesto jsme na ně svým rodem stále nastaveni. Pro prastarou, přirozenou, přesvědčivou formu, jejíž kořeny najdeme už v dávném kmenovém společenství. Vnímáme atmosféru, zbarvení hlasu, zvuk i význam jednotlivých slov, rytmus jazyka. Sounáležitost. Spíš nevědomky

než rozumem cítíme spojení s druhými lidmi a se světem.

Vyprávění bylo vždy ústřední složkou předvánočních setkávání. Při monotónních činnostech, jako bylo draní peří, louskání ořechů, krájení ovoce. Lidé posedávali kolem stolu a poslouchali. Tak jako kdysi u ohňů, v jeskyních, malých a pak větších chaloupkách, v bytech.

Udělejme si pro adventní vyprávění čas a prostor. Pomalu připravujeme své ustrojení i ustrojení dětí na blížící se svátky. Každý adventní den alespoň chvíli. Buďme osobní. Vyzdobme si své vyprávěcí místo, ztlumme světlo a rozsvíťme svíčku či lucerničky, vyznačme náš sváteční, vyprávěcí kruh. Třeba šiškami, modřínovými či jedlovými větvičkami. Dejme do kruhu věci, které symbolizují Vánoce. Vyprávějme si o nich. O jejich významu. Jednoduchými, konkrétními, dětem srozumitelnými slovy.

Můžeme sedět i kolem stolu, bude-li nám tak lépe. Vypůjčme si starý rituál, kdy stolu provazem či společně vyrobeným řetězem svážeme nohy, na znamení soudržnosti. Na znamení toho, že každý přináší své jedinečné dary na dané místo. Zaměstnejme si ruce

nějakou jednoduchou činností. Můžeme třeba jen vybírat jádérka z nalouskaných ořechů.

Nakonec z nich vyrobíme dárek pro své blízké.

Vyprávíme si dávné i přítomné příběhy a vraťme se k pohádkám. Zkusme si je znovu vyprávět. Nejlépe jen tak bez knížky, po paměti. Hlasem tajemným a zvučným. Zapomeňme na všechny ty nové, vylepšené pohádky, s mnoha skoky, zvraty a dějovými liniemi vyšperkované. Na ty mnohoslovné. Vynechejme protentokrát i všechny zatím nenaposlouchané knižní novinky a vraťme se k pohádkám starým, jakoby již trochu opotřebeným a přežitým. K Perníkové chaloupce, Karkulce, Popelce, k Hrnečku vař a Bajajovi. Děti jim budou rozumět a budou se jich dotýkat. Ze staré známosti. Z té dříve slyšené i dávné, archetypální. Té známosti ze starodávných vyprávění a obrazů vstřebávajících rozličné představy lidstva, životní pravdy, touhu po naplnění dobra. Z lidské víry v kouzelnou moc slova. Budou najednou znít magicky a možná i trochu jako zaklínadlo či zařikávání.

Druhým darem je obdarování.

„Ježíšek nosí dárky. Ježíšek přece dárky nenosí. Ježíšek neexistuje. Vypadá jako trpaslíček, jako ježek, jako miminko, jako obr v červené čepici. Nijak nevypadá. Nevím, jak vypadá...“ Co já vám mám o Ježíškovi jenom povídat. Lidé v našich krajích věřili tomu, že kdysi se v daleké zemi narodilo chudým lidem miminko. Přicházeli k němu lidé a z lásky mu přinášeli dárky. Povím vám trochu o dárcích a víc o obdarování.

O tom, že je hezké dárek dostat, protože dárkem nám druhý říká, že nás má rád. Ježíšek, máma, táta, brácha, trpaslík. Komu byste, děti, chtěly dát dárek vy? Komu byste chtěly dárkem říct, že ho máte rády? Co byste komu daly? Nakreslíte to? Připravíme spolu dárek pro andělíčka, skřítku nebo zvířata v lese? Obdarovat můžeme, koho jen si budete přát. Vymyslete to vy, je to na vás. Nebudu vás na-

Vánoční řetěz z přírodnin

Připravíme si přírodní provázek, borové šišky, malé větvičky. Střídavě a nepravidelně přírodniny navazujeme. Můžeme si vyrobit dlouhý řetěz společný, navázaný ze snahy a píle každého z nás. Ten pak uvážeme kolem nohou stolu nebo jím ozdobíme náš vyprávěcí kruh. Náš jednoduchý a přítom krásný řetěz může být třetím vánočním darem pro naše blízké.

vádět. Až to vymyslíte, možná vám pak povím, koho jsem kdysi obdarovala já. Jak jsem chystala dárek pro Ježíška. Jak mu potom dárky začaly chystat mé děti. A víte co, zahrajeme si takovou hru. Budeme si představovat lidi, které máme rádi a ve své myslí jim budeme posílat dárky.

Můžeme si povídat, jakou kdo z nás měl kdy bolest. Vzpomeneme si, koho bolelo odřené koleno, zoubek. Koho bolelo v krku, zlomená noha nebo žihadlo. Každý si dáme ruku na svoje bolavé místo. Podívejte, děti, kolik máme kamarádů, vybereme někoho, kdo k nám přijde a pohladí nám naši dávnou bolest. Pofouká ji, natře kouzelným voňavým olejíčkem nebo vánoční masťou. Leží uprostřed našeho kouzelného kruhu. Je součástí našeho darování. Vidíte, dárkem může být i naše slovo, pozornost, dotek, vlídnost, naše laskavost. Jsme mocnými čaroději. Máme moc obdarovávat druhé.“

Dávat si navzájem dárky znamená posilovat vztahy. Děti se chtějí na mystériu obdarování podílet, mohou být jeho součástí a skrze něj poznávat svoji důležitost a výjimečnost. Tato příležitost dětem většinou nenaruší představu, že dárky nosí Ježíšek.

„Víte děti, jaké budeme mít předvánoční čekání, jak je připravíme a prožijeme, záleží na nás učitelích i na vás všech. Jaký je přesně Ježíšek, nechám však pouze na vás. Na vaší fantazii, vašich přáních a potřebách. Na vašich rodinných příbězích.“

Třetím darem jsou tajuplné cesty.

Všechny předvánoční cesty jsou tajemné. Je to doba, kdy vznešenost Vánoc dýchá ze všech stran. Můžeme se procházet přírodou, lesem, kolem rybníku i řek, starými čtvrtěmi města, důvěrně známými každodenními cestami. Navštívit kostely i chodby hradů a zámků, obejít všechna důležitá místa, která jsou součástí našeho domova. Všimát si světylek vánoční výzdoby, holých větví a ptáků. Tentokrát můžeme a máme dát svým cestám význam. Vědět, proč se na cestu vydáváme. Donést labutím rohlíky a ptákům do parku semínka, do lesa přinést jablka, mrkev nebo kaštiny, co jsme nasbírali na podzim. Jít zazpívat zimním spáčům a ptákům do lesa koledy a ovázat strom na zahradě šálami, šátky či vánoční stuhou. Je tajemný čas kolem zimního slunovratu. Můžeme vyfotit malé kulaté bledé zimní slunce mezi větvemi stromů nebo na hladině rybníka. Tuhle sluneční fotku si můžeme zvětšit a vytisknout, pověsit ve třídě nebo ji umístit doprostřed našeho vyprávěcího kruhu. A máme také zlatý nebo stříbrný papír. Vystříháme z něj kulatá zimní sluníčka. Dáme si je na stěnu, vytvoříme sluneční koutek. Přes sluníčka naskládáme větve jako holé koruny stromů. V zhasnuté

Vánoční potpourri

Do mísy vložíme všechno to, co jsme si přinesli z adventních procházek. Kůru, malé větvičky, šišky, snítky jmelí, oříšky, jehličí. Vše musí být dobře proschlé, aby nám ta krása nezplesnivěla. Přidáme usušená jablka a kousky či kolečka sušených pomerančů, vánoční koření. Zakapeme éterickým olejem třeba skořicovým, vánočním, pomerančovým nebo borovicovým. Vše promícháme a přendáme do velké uzavíratelné sklenice. Směs přesuneme do temna uležet a rozvonět. Když se vůně rozvine a Vánoce jsou cítit všude okolo, je hotovo. Naplníme jí celofánové sáčky, převážeme ozdobnou stuhou a máme další vánoční dárek.

třídě – pokud zrovna není jasný slunečný den – se mohou naše sluníčka třpytit ve svitu svíček. Stejně jako svíčka v kulatém zrcátku.

Na svých předvánočních cestách hledáme a objevujeme kouzelné věci. Věci, kterým můžeme ozvláštnit význam. Najdeme pokroucené větve, kousky kůry, šišky, větvičku spadlého jmelí, všimneme si námrazy na vysoké trávě a vnímáme ten zvláštní zvuk, když házíme kámen na ne úplně pevný led. Křusáme po zmrzlých kalužích. Na každé z našich procházek můžeme najít jeden z vánočních symbolů – jablko, ořech, svíčku, rozinky, věnec, vánočku, vánoční oplatku. Rozlámeme ji a každý ochutná kousek. Med, kterým si na čelo můžeme udělat křížek nebo sluníčko a sledovat, jak se nám na čele třpytí. Můžeme si ohřát ruce nad ohněm. Zpívat kolem něj zimní písně. Poslouchat vánoční vyprávění v tichu kostela. Můžeme projít všechna místa, kde je nám dobře a jednou, až budeme velcí, vzpomínat na to, že jsme sem kdysi, vždycky v čase předvánočním chodili. Naše prožitky se stanou trvalou součástí nás samých. Nastane ještě spousta mrazivých dnů, kdy nás budou hřát. Tím, že trávíme hezkou a smysluplnou přítomnost, tvoříme základ dobré budoucnosti. To je náš dar, naše tajemství a náš zázrak. ■

Mgr. Erika Faltysová